

Rahandusministri 8. oktoobri 2001. a määruse nr 86 „Finantsinspektsiooni seaduse alusel varaliste kohustuste ja väärtpaberite omamise kohta andmete esitamise vormi“ kehtestamine“ muutmise eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga muudetakse määrust, mis on kehtestatud Finantsinspektsiooni seaduse (edaspidi *FIS*) § 32 lõike 3 alusel. Määrus reguleerib andmeid, mida järelevalveasutusse tööle asuv isik, töötajad ja juhatuse liikmed peavad esitama oma isiklike varade, huvide ja õiguste kohta, et anda kaardistada võimalikud isiku huvide konflikti tekkimise kohad. Eelnõuga muudetakse volitusnormi asukohta ning lisatakse kohustus esitada huvide deklaratsioonis andmed krüptovarade kohta.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu on koostanud Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna nõunik Anastasia Nõmmik (anastasia.nommik@fin.ee, 5854 5096).

Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Heleri Piip (heleri.piip@fin.ee, 5303 2849). Eelnõu juriidilist kvaliteeti ja seletuskirja kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna nõunik Marge Kaskpeit (marge.kaskpeit@fin.ee, 5885 1423).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse rahandusministri 8. oktoobri määrust nr 86 „Finantsinspektsiooni seaduse alusel varaliste kohustuste ja väärtpaberite omamise kohta andmete esitamise vorm”(lisa) (RTL 2001, 115, 1634)(edaspidi *määrus*).

Eelnõu on seotud menetluses oleva krediidiasutuste seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (edaspidi *seaduse eelnõu*),¹ millega muu hulgas muudetakse Finantsinspektsiooni töötajate ja juhatuse liikmete ametipiiranguid.

1 Kättesaadav EIS-is: <https://eelroud.valitsus.ee/main/mount/docList/63c28d45-9118-4ce5-853a-0fc882cd7012>

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

2.1. Taust

2001. aastal võeti vastu Finantsinspektsiooni seadus, millega reguleeritakse järelevalveasutuse õiguslikku seisundit, tegevuse aluseid, ülesandeid, rahastamist ja piiriülest koostööd. Samal aastal kehtestati eelnõuga muudetav määrus ning kohustati Finantsinspektsiooni töötajaid ja juhatuse liikmeid esitama andmeid varade ja õiguste kohta, mille suhtes on neil või nendega seotud isikutel (vanemad, abikaasa, elukaaslane lapsed) isiklikud huvid. Huvide deklaratsiooni peab FIS § 32 lõike 3 kohaselt täitma järelevalveasutusse töölevõtmist taotlev isik ning peale tööle võtmist teavitama andmetes toimunud muudatustest viivitamatult Finantsinspektsiooni juhatusele.

2024. aastal võtsid Euroopa Parlament ja nõukogu vastu direktiivi 2024/1619/EL² ehk CRD VI, millega muudetakse pangandusdirektiivi (CRD), ja määruse (EL) nr 2024/1623³, millega muudetakse pangandusmäärust (CRR). Kogumina nimetatakse muudatusi Basel III paketi, sest selle aluseks on Baseli Pangandusjärelevalve Komitee paketid ning tegemist on n-ö Euroopa Liidu pangandusregulatsiooni jätkusuutlikkuse ja kriisitaluvuse viimase faasiga.

Üks teemadest, millele CRD VI keskendub, on pädevate asutuste juhtide ja töötajate töö- ja ametipiirangud. Täpsemalt nähakse direktiivi artikliga 4a juhtidele ette ametiaja piirang (14 aastat) ning antakse pädevatele asutustele õigus kohaldada juhtide ja töötajate suhtes ooteaega ehk konkurentsipiirangut, kui isiku uueks tööandjaks on finantsjärelevalve subjekt, tema ema-, tütar- või sidususettevõtja. Lisaks piirangutele harmoniseeritakse pädevas asutusest töötavate isikute kohustust esitada huvide deklaratsioon aktsiate, omapaberiväärtpaberite, võlakirjade, fondide osakute jms finantsinstrumentide kohta. Eesti õiguses ei ole taolise deklaratsiooni esitamise kohustus midagi uut, sest nagu eelpool mainitud, peab vastavaid andmeid esitama alates 2001. aastast. Võrreldes aga kehtiva määruse sõnastusega, ei ole hetkel Finantsinspektsiooni töölevõtmist taotlevad isikud, töötajad ja juhid kohustatud esitama andmeid omandatud krüptovarade kohta, mida loetakse CRR III artikli 5a punkti 4 alapunkti a ning CRR artikli 4 lõike 1 punkti 50 kohaselt finantsinstrumendiks. Eelnõuga lisataksegi määrusesse vastav kohustus.

2.2. Selgitused muudatuste kohta

Esmalt muudetakse määruse volitusnormi ja sätestatakse, et määrus on kehtestatud FIS § 32¹ lõike 9 alusel. Volitusnormi muutmine on tingitud asjaolust, et seaduse eelnõuga täiendatakse FIS-i uue §-ga 32¹, mis reguleerib üksikasjalikult Finantsinspektsiooni töötajate piiranguid. Uue sätte loomise vajaduses on vaadati üle ka § 32, mis seni reguleeris nii huvide konflikti ennetamise kohustust kui ka töötajate tegevuspiiranguid, ning leiti, et artikli 4a ülevõtmiseks on vaja seaduse eelnõuga muuta § 32 ainult huvide konfliktist hoidumise keskseks ning § 32¹ tegevuspiirangute keskseks. Eeltoodust tulenevalt on vaja muuta ka määruse volitusnormi.

² Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32024L1619>

³ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32024R1623>

Määruse punkti 1 kolmandas reas asendatakse sõnad „passi number” sõnadega „isikut tõendava dokumendi number”. Tegemist on tehnilise muudatusega, millega ajakohastatakse asjakohase dokumendi üldterminit, sest määrus võeti vastu enne, kui Eestis tulid kasutusele ID-kaardid. Seega võib Finantsinspeksioon küsida tööle kandideerivalt isikult ning töötajalt tema passi ja ID-kaardi numbrit.

Eelnõuga täiendatakse huvide deklaratsiooni vormi punktiga 3.8. ning lisatakse Finantsinspeksiooni töölevõtmist taotlevale isikule, töötajale ja juhatuse liikmele kohustus esitada andmed nende krüptovarade kohta, mida tema või temaga seotud isik (vanem, laps, abikaasa, elukaaslane) omab. Huvide deklaratsioonis tuleb välja tuua krüptovara omaniku ja emitendi nimi, kogus, nimiväärtus ning soetamise kuupäev.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu põhineb CRD VI artikli 4a lõikel 7 ning on seotud CRR III artikli 5a punkti 4 alapunktiga a ning CRR artikli 4 lõike 1 punktiga 50.

4. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused ja määruse mõju

4.1. Mõju Finantsinspeksiooni töötajatele ja juhatuse liikmetele

Sihtrühm: Finantsinspeksiooni 2024. aasta aastaraamatu kohaselt töötab järelevalveasutuses 137 isikut.⁴ Finantsinspeksioonil on neli juhatuse liiget.

Mõju ulatus: väike. Eelnõuga kaasneb Finantsinspeksiooni töölevõtmist taotlevatele isikutele, töötajatele ja juhatuse liikmetele esitada andmed krüptovarade kohta, mida nemad või nendega seotud isikud omavad. Samasisulist huvide deklaratsiooni kohustust peavad juba täitma kõik järelevalveasutuses töötavad isikud, mistõttu ei kaasne eelnõuga muutusi, mis nõuavad ümberõppimist või kohanemist.

Mõju avaldumise sagedus: väike. Krüptovarade kohta andmete esitamise ja uuendamise kohustuse mõju avaldub vaid siis, kui Finantsinspeksiooni töölevõtmist taotlev isik, töötaja, juhatuse liige või nendega seotud isikud omavad portfellis krüptovarasid või plaanivad neid omandada. Samuti ei oma määrus erilist mõju isikule olukorras, kus ta on küll taolised varad omandanud, kuid ei tee nendega tehinguid.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: väike. Eelnõuga lisatakse huvide deklaratsiooni üks varaliik, mille kohta peavad Finantsinspeksiooniga seotud isikud andmeid esitama. Negatiivne mõju taoliste isikutele võib seisneda koormuses tuvastada kõik omandatud krüptovarade emitentide nimed, kogused, nimiväärtused ja soetamise kuupäevad. Samas on negatiivne mõju

⁴ Finantsinspeksioon. Aastaraamat 2024, lk 10. Kättesaadav: https://fi.ee/sites/default/files/FI_AA_2024_est_www.pdf

minimaalne, sest samasisulist kohustust peavad Finantsinspeksiooni töölevõtmist taotlevad isikud, töötajad ja juhatuse liikmed juba niikuinii täitma.

Mõju olulisus: eelnõu mõju hinnatakse väheoluliseks, sest huvide deklaratsiooni kohustust peavad Finantsinspeksiooniga seotud isikud täitma alates 2001. aastast ning eelnõuga lisatakse vaid üks varaliik, mille kohta on vaja andmeid esitada. Muudatused mõjutavad vaid neid isikuid, kes isiklikult omavad või kelle lähedased omavad krüptovarasid.

4.2. Muud mõjud

Eelnõu autorite hinnangul eelnõu rakendamisel halduskoormus kodanikele ja reaalsektori ettevõtjatele ning töökoormus avalikule sektorile ei muutu. Määruse muutmine ei ole seotud kohalike omavalitsustega ning seega otsene mõju neile puudub. Eelnõu ei mõjuta otseselt elu- ja looduskeskonda, riigi julgeolekut ega välissuhteid, sotsiaalset, demograafilist või regionaalset arengut.

Eelnõust tulenevate muudatuste mõju tervikuna on väheoluline.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega ei kaasne koormust riigieelarvele ning see ei too endaga kaasa muudatusi fiskaalpoliitikas.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumisaeg on seotud krediidiasutuste seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga, mis võetakse vastu 2026. a esimeses pooles. Seega sõltub määruse eelnõu jõustumine seaduse eelnõu jõustumisest, mida mõjutavad omakorda Riigikogu menetluse ja presidendi väljakuulutamise kiirus. Määruse jõustumise täpne kuupäev on seetõttu jäetud hetkeseisuga lahtiseks, kuid see jõustub samal päeval või vahetult pärast seaduse eelnõu jõustumist.

7. Eelnõu kooskõlastamine ja esitamine arvamuse avaldamiseks

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks Justiits- ja Digiministeeriumile, Eesti Pangale ning Finantsinspeksioonile.